

Judecătoria Strășeni
 Judecător: V.Lazari
 Curtea de Apel Chișinău
 Judecători: A.Panov, M.Moraru, A.Minciuna

DECIZIE

30 martie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
 lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței
 Judecători

Valeriu Doagă
 Ala Cobăneanu, Galina Stratulat,
 Dumitru Mardari, Iuliana Oprea

examinînd recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Imexagro”, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Societatea cu Răspundere Limitată „Imexagro” împotriva Gospodăriei Țărănești „Roman Vasile” privind încasarea datoriei și acțiunea reconvențională înaintată de Gospodăria Țărănească „Roman Vasile” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Imexagro” privind anularea actului juridic încheiat prin dol și încasarea prejudiciului, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 11 noiembrie 2015,

CONSTATĂ:

La 05.09.2013, SRL „Imexagro” s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva GȚ „Roman Vasile” cu privire la încasarea datoriei.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat, că în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. 12-r CI/12 din 25.07.2012 și potrivit facturii fiscale nr. BV0205153 din 13.08.2012, a eliberat GȚ „Roman Vasile” marfă în valoare de 86 506,40 lei, sumă pe care pîrîtul, potrivit pct. 2.2.1. din contract, s-a obligat să o achite în avans.

Conform pct. 2.2.1. al contractului sus menționat, în cazul achitării prealabile de 100% prețul mărfii este de 100 euro pentru 1 unitate de semănat de rapiță de toamna. Totodată, pentru fiecare 10 unități de semănat de rapiță de toamna procurate, cumpărătorul primește 1 unitate gratis. De privilegiul dat a beneficiat și GȚ „Roman Vasile”, care la rîndul său nu și-a onorat obligațiile contractuale.

Astfel, întrucît de marfa gratuită beneficiază expres cumpărătorii ce achită prețul mărfii prealabil, iar GȚ „Roman Vasile” nu a respectat termenii contractuali, dar a primit 6 unități de semănat de rapiță, reclamantul solicită și achitarea sumei de 15 826,40 lei, care reprezintă contravaloarea a 6 unități de semănat de rapiță.

Luînd în considerație, că datoria de bază nu a fost stinsă pînă în prezent, conform pct. 4.1 al contractului, suplimentar, la suma datoriei, se mai calculează penalitatea de întîrziere în mărime de 0,3% din suma neachitată la timp pentru fiecare zi de întîrziere și dobînda de întîrziere stipulată de art. 619 CC RM.

Astfel, reclamantul a indicat că în urma raporturilor juridice și a operațiunilor contabile, la situația din 19.08.2013, suma datoriei generale a GȚ „Roman Vasile” față de SRL „Imexagro” constituie 172 282 lei, după cum urmează: datoria de bază – 102 333 lei; penalitatea de întîrziere: $0,3\% \times 86506,4 \text{ lei} \times 180 \text{ zile întîrziere} = 55 259$

lei; dobânda de întârziere pentru perioada 25.07.12 - 26.08.2013: $102332,8 \text{ lei} \times 19,5\% \times 398 \text{ zile de întârziere} / 365 \text{ zile} = 14\ 690 \text{ lei}$.

Reieșind din faptul că pîrîtul nu și-a onorat integral obligațiile contractuale privind achitarea în termen a mărfii primite, la 15.07.2013, în adresa acestuia, printr-o scrisoare recomandată a fost expediată pretenția privind restituirea datoriei, care, fiind primită la data de 24.07.2013, a rămas fără soluționare.

Solicită reclamantul SRL „Imexagro” încasarea în beneficiul său din contul GȚ „Roman Vasile” datoria rezultată din contractul de vânzare-cumpărare nr.12-r CI/12 din 25.07.2012 a datoriei în mărime de 102 333 lei, dobânda de întârziere în mărime de 14 690 lei și penalitatea pentru 180 zile întârziere în mărime de 55 259 lei, iar în total suma de 172 282 lei și cheltuielile de judecată.

La 19.11.2013, GȚ „Roman Vasile” a depus acțiunea reconvențională împotriva SRL „Imexagro” cu privire la declararea nulității absolute a contractului nr.12-r CI/12 din 25.07.2012.

În motivarea cererii, a indicat că semințele primite de la SRL „Imexagro” erau de rea calitate. Astfel, potrivit buletinului de testare a calității semințelor nr.IL 130, nr.IL 129 și IL 128 din 15.11.2012, energia germinativă a seminței de rapiță „Hercules ” constituie 48%, cea a seminței „Finesse” constituie 56 % și cea a seminței de „Vectra” 48 %. Tot din buletinele de testare menționate rezultă că semințele în cauză erau fără drept de comercializare.

Respectiv, susține că SRL „Imexagro”, cunoscînd despre calitatea semințelor realizate, a încheiat contractul de vânzare-cumpărare cu GȚ „Roman Vasile”, manifestînd astfel un comportament dolosiv sau viclean, de aceea GȚ „Roman Vasile” solicită anularea actului juridic ca fiind încheiat prin doi.

Prin cererile reconvenționale suplimentare, GȚ „Roman Vasile” a solicitat încasarea din contul SRL „Imexagro” a prejudiciului cauzat în mărime de 142 868 lei și taxa de stat în sumă de 9 454,50 lei, motivînd prin faptul că din pricina calității proaste a semințelor livrate de către SRL „Imexagro”, dînsa nu a obținut cantitatea necesară de rapiță. Astfel, potrivit Reglementărilor tehnice din 14.09.2007, roada minimă la 1 ha urma să fie de 1 300 kg, iar roada maximă 2 000 kg, pe cînd GȚ „Roman Vasile” a obținut în medie 727 kg la 1 ha și aceasta din cauza semințelor necalitative.

Ulterior, prin suplimentul la cererea reconvențională, GȚ „Roman Vasile” a indicat, că potrivit certificatului de la Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, roada medie a rapiței de toamnă pentru anul 2013 pe republică este de 16,8 chintale, ceea ce constituie de 2,024 ori mai mult decît roada obținută de GȚ „Roman Vasile”. Din aceste considerente, conform calculelor efectuate în baza acestor date statistice, GȚ „Roman Vasile” solicită încasarea din contul SRL „Imexagro” a prejudiciului cauzat în mărime de 413 540,86 lei, a taxei de stat achitate în sumă de 9454,50 lei, iar restul taxei de stat de încasat din contul SRL „Imexagro” în folosul statului.

La 26.11.2014, prin suplimentul la acțiunea reconvențională, GȚ „Roman Vasile” a indicat că prejudiciul cauzat de către SRL „Imexagro” constituie suma de 413 540,86 lei, însă dat fiind faptul că din tot materialul semincer primit de la SRL „Imexagro”, semințele „Hercules” și „Finessa” livrate în sumă totală de 8 994,15 lei au fost calitative, consideră necesar de exclus această sumă din prejudiciul solicitat spre încasare, de aceea, solicită încasarea din contul SRL „Imexagro” în beneficiul său a prejudiciului în mărime de 404 546,71 lei și a taxei de stat în mărime de

12136,40 lei.

La 10.03.2015, SRL „Imexagro” prin cererea depusă a modificat pretențiile acțiunii inițiale, invocând faptul că potrivit pct. 2.2.3 din contractul de vânzare-cumpărare, în cazul în care marfa constituie 160 euro pentru o unitate de semănat, respectiv la cantitatea de 63 unități livrate pîrîtului rezultă suma de 10 240 euro. De aceea solicită încasarea din contul pîrîtului GȚ „Roman Vasile” în beneficiul reclamantului a datoriei în sumă de 10 240 euro, a dobînzii de întîrziere în mărime de 4 772,60 euro, a penalității calculate în sumă de 7 557,12 euro și a cheltuielilor de judecată compuse din serviciile de asistență juridică în mărime de 10 000 lei, taxa de stat în sumă de 14 133,6 lei și cheltuielile de executare suportate de reclamant în mărime de 3 040,25 lei.

Prin hotărîrea Judecătoriei Strășeni din 06 aprilie 2015, a fost admisă parțial acțiunea depusă de SRL „Imexagro” împotriva GȚ „Roman Vasile”, dispunîndu-se încasarea de la GȚ „Roman Vasile” în beneficiul SRL „Imexagro” a datoriei în sumă de 18 793,12 euro sau echivalentul acesteia în valută națională la data executării prezentei hotărîri și cheltuielile de judecată în sumă 24 707, 73 lei. În rest, acțiunea SRL „Imexagro” în partea încasării datoriei în mărime de 3 776,6 euro s-a respins ca fiind neîntemeiată. A fost respinsă acțiunea reconvențională înaintată de către GȚ „Roman Vasile” împotriva SRL „Imexagro” cu privire la anularea actului juridic încheiat prin doi și încasarea prejudiciului, ca fiind neîntemeiată.

La 30.04.2014, GȚ „Roman Vasile” a declarat apel împotriva hotărîrii instanței de fond, solicitînd admiterea apelului, casarea hotărîrii Judecătoriei Strășeni din 06 aprilie 2015 cu pronunțarea unei noi decizii în baza căreia sa fie respinsă integral cererea de chemare în judecata înaintată de SRL „Imexagro” și sa fie admisă integral cererea reconvențională înaintată de GȚ „Roman Vasile”, cu încasarea din contul patrimoniului SRL „Imexagro” în beneficiul GȚ „Roman Vasile” a cîștigului (venitului) ratat în suma totală de 404 546,71 lei și taxa de stat în suma de 32 269,50 lei.

La 22.09.2015, apelantul GȚ „Roman Vasile” a depus supliment la apelul motivat, prin care a solicitat să fie încasată taxa de stat în sumă de 22 236,40 lei (taxa de stat în suma de 12 136,40 lei achitată de apelant în prima instanță la depunerea cererii reconvenționale + taxa de stat în sumă de 10 100,00 lei achitată în apel, iar restul taxei de stat în suma de 10 033,10 lei sa fie încasată în contul bugetului de stat din contul patrimoniului intimatului.

La 04.11.2015, apelantul GȚ „Roman Vasile” a înaintat cerere de retragere a cererii reconvenționale cu privire la anularea actului administrativ încheiat prin dol și examinarea apelului cu privire la admiterea cererii suplimentare la cererea reconvențională și încasarea prejudiciului cauzat în legătură cu livrarea semințelor necalitative.

În motivarea apelului a indicat, că din materialele și probele administrate de prima instanță, se demonstrează cu certitudine faptul comercializării a materialului semincer necalitativ la data de 13.08.2012. Considera tendențioase, preconcepute, unilaterale, nefondate și ilegale, aprecierile și concluziile făcute de prima instanță prin prisma buletinelor de testare a calității materialului semincer de către intimat în anul 2012 - luna iunie.

Susține că intimatul nu era în drept sa comercializeze materialul semincer-semințe de rapița de toamna soiul „Vectra” din lotul D/K 9130845A din motivul netestații calității acestui material semincer în ordinea stabilită de legislația națională

în vioare a Republicii Moldova.

Apelanta a indicat că prima instanță n-a intrat în esența și valoarea buletinului de testare a calității materialului semincer verificat de către organele naționale abilitate în domeniu și ca rezultat final prima instanță nu concretizează faptul că în fiecare buletin de testare a calității materialului semincer se indica de către Direcția Municipală de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer Chișinău lotul de semințe concret din care se efectuează testarea calității materialului semincer, iar fiecare testare a calității materialului semincer se referă numai la lotul concret indicat în buletinul de testare a calității și nicidecum asupra întregului soi de material de semincer, cum de fapt a apreciat și a concluzionat instanța de fond prin cele trei buletine de testare a materialului semincer din trei loturi de semințe concrete.

Susține că câștigul ratat de către GȚ „Roman Vasile” în rezultatul neobținerii roadei scontate de rapiță de toamnă pentru anul 2013 de pe suprafața de 110 ha semădate cu semințe de rapiță de toamna „Vectra” constituie suma de 817 389,36 lei - 404 848,50 lei = 413 540,86 lei, suma din care necesită să fie exclusă suma de 8994,15 costul materialului semincer - soiurile de semințe de rapiță de toamna „Herkules” și „Finesse”, ce constituie suma de 404 546,71 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 11 noiembrie 2015, a fost admis apelul declarat de către GȚ „Roman Vasile”, casată hotărârea Judecătoriei Strășeni din 06 aprilie 2015, fiind pronunțată o nouă hotărâre prin care:

- S-a respins cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Imexagro” către GȚ „Roman Vasile” cu privire la încasarea datoriei, penalităților și dobânzilor de întârziere ca fiind neîntemeiată.

- S-a admis cererea reconvențională depusă de GȚ „Roman Vasile” către SRL „Imexagro” cu privire la repararea prejudiciului material și s-a încasat din contul SRL „Imexagro” în beneficiul GȚ „Roman Vasile” a câștigului ratat în sumă de 404546,71 lei, taxa de stat în scopul restituirii în sumă de 12 232 lei achitați la depunerea acțiunii și 10 100 lei la depunerea cererii de apel, iar în total 426 874,61 lei.

- S-a încasat din contul SRL „Imexagro” în beneficiul statului taxa de stat 19 861 lei.

- S-a anulat încheierea Judecătoriei Strășeni din 19.12.2013 de numire a sechestrului pe bunurile GȚ „Roman Vasile”.

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, la 14.12.2015, SRL „Imexagro” a declarat recurs, solicitând admiterea recursului, casarea decizia Curții de Apel Chișinău din 11 noiembrie 2015, cu menținerea hotărârii Judecătoriei Strășeni din 06 aprilie 2015.

În motivarea recursului, recurenta a invocat că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a interpretat în mod eronat legea, precum și a apreciat probele din dosar în mod arbitrar.

La 18.02.2016 și 19.02.2016, GȚ „Roman Vasile” a prezentat referințe pe marginea recursului declarat, prin care și-a exprimat dezacordul cu argumentele acestuia și a solicitat declararea recursului ca inadmisibil.

În conformitate cu prevederile art. 440 alin. (2) Cod de procedură civilă, completul din 3 judecători, prin încheierea din 02 martie 2016, a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului recursului de un complet din 5 judecători.

În conformitate 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în instanța de apel și verificând, în limitele invocate în recurs și în baza referinței prezentate de intimat, legalitatea deciziei atacate, Colegiul conchide că recursul urmează să fie admis, pornind de la următoarele.

În conformitate cu art. 445 alin (1) lit. b) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, pronunțînd o nouă hotărîre.

Din materialele dosarului rezultă că, în baza contractului de vânzare-cumpărare a materialului semincer, vânzătorul SRL „Imexagro” a livrat semințe de rapiță, iar cumpărătorul GȚ „Roman Vasile” a recepționat marfa în cauză, însă nu a achitat-o.

Din aceste motive, SRL „Imexagro” a înaintat acțiune împotriva GȚ „Roman Vasile” privind încasarea datoriei, penalității și dobînzii de întârziere.

La rîndul său, GȚ „Roman Vasile” a depus acțiune reconvențională, prin care a solicitat declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare ca fiind încheiat printr-un comportament dolosiv și viclean din partea vânzătorului, deoarece materialul semincer avea energia germinativă redusă și nu urma a fi comercializat. Totodată a solicitat și încasarea venitului ratat.

Prima instanță, fiind investită cu examinarea pricinii, a ajuns la concluzia de a admite parțial acțiunea SRL „Imexagro” și de a respinge integral acțiunea reconvențională depusă de GȚ „Roman Vasile”.

Nefiind de acord cu hotărîrea primei instanțe, la data de 30.04.2015, GȚ „Roman Vasile” a contestat-o cu apel.

Instanța de apel a admis apelul declarat, a casat hotărîrea Judecătoriei Strășeni din 06 aprilie 2015, și a pronunțat o hotărîre nouă prin care a respins acțiunea înaintată de SRL „Imexagro”, a admis cererea reconvențională înaintată de GȚ „Roman Vasile”, fiind dispusă încasarea de la vânzător în beneficiul cumpărătorului a venitului ratat și a cheltuielilor de judecată.

Judecând pricina în ordine de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că instanța de apel a interpretat și aplicat eronat normele de drept material, pe cînd prima instanță corect a ajuns la concluzia de a admite în fond acțiunea SRL „Imexagro” și de a respinge acțiunea reconvențională înaintată de GȚ „Roman Vasile”, însă nu a stabilit corect mărimea fiecărei pretenții în parte, acestea urmînd a fi detaliate.

În susținerea opiniei enunțate, instanța de recurs reține următoarele circumstanțe de fapt și de drept.

După cum rezultă din materialele cauzei, relațiile litigioase între părți au la bază contractul de vânzare-cumpărare a materialului semincer.

În conformitate cu prevederile art.753 alin. (1) Cod civil, prin contractul de vânzare-cumpărare, o parte (vânzător) se obligă să predea un bun în proprietate celeilalte părți (cumpărător), iar acesta se obligă să preia bunul și să plătească prețul convenit.

Astfel, SRL „Imexagro”, acționînd în calitate de vânzător și GȚ „Roman Vasile”, acționînd în calitate de cumpărător, la data de 25.07.2012, au încheiat contractul de vânzare-cumpărare nr. 20-r CI/12, conform căruia vânzătorul s-a obligat să predea în proprietate cumpărătorului, iar cumpărătorul se obligă să preia și să achite prețul

hibrizilor de rapiță de toamnă conform prețului indicat în factura fiscală corespunzătoare (f.d. 7-8, vol. I).

La acest capitol, instanța de recurs reține că la materialele cauzei sunt anexate două exemplare de contract (f.d. 7-8 și 48-51, vol. I), care diferă la clauza 2.3, însă drept probă constituie contractul care este semnat de ambele părți și care v-a fi plasat la baza apariției drepturilor și obligațiilor părților litigioase.

Potrivit facturii fiscale nr. BV0205153 din 13.08.2012, SRL „Imexagro” a livrat, iar GȚ „Roman Vasile” a primit marfă: semințe de rapiță „Vectra” în sumă de 77 512,25 lei, semințe de rapiță „Herkules” în sumă de 4 467,33 lei și semințe de rapiță „Finessa” în sumă de 4 526,72 lei, în total în sumă de 86 506,40 lei (f.d. 9, vol. I).

Potrivit pct. 2.2.1 din contractul de vânzare-cumpărare nr. 20-r CI/12 din 25.07.2012, în cazul achitării prealabile de 100%, prețul mărfii este de 100 euro pentru 1 unitate de semănat (us) de rapiță de toamnă și pentru fiecare 10 unități de rapiță de toamnă procurate, cumpărătorul primește 1 unitate de semănat gratis. Totodată, conform pct. 2.2.3 achitarea mărfii în termen până la 01.07.2013 are loc la prețul de credit, care constituie 160 euro pentru 1 unitate.

În acest context, Colegiul constată că instanța de apel nu a supus aprecierii acest aspect, rezumându-se la faptul că pretenția de încasare a costului materialului semincer este neîntemeiată, pe motivul calității insuficiente, necalitative, semințe ce nu corespund Reglementării Tehnice nr. 146-148 „Material semincer pentru culturi de câmp” din 14.09.2007 și vânzării lor în lipsa certificatului de calitate.

Însă, având în vedere natura relațiilor litigioase, toate cerințele părților urmau a fi apreciate separat, pornind de la interconexiunea lor, iar plata costului mărfii nu era condiționată de calitatea sa, ci vânzătorul urma să poarte răspundere distinctă pentru calitatea mărfii (pct. 6.1 din contract).

Or, relațiile între părți sunt guvernate de contractul nr. 20-r CI/12 din 25.07.2012, prin care și-au exprimat liber voința de a genera drepturi și obligații, iar instanța de apel a neglijat aceste circumstanțe, condiționând plata mărfii de calitatea ei.

În conformitate cu prevederile art. 666 alin. (1) Cod civil, contract este acordul de voință realizat între două sau mai multe persoane prin care se stabilesc, se modifică sau se sting raporturi juridice.

Mai mult, din natura acțiunilor înaintate, rezultă două cerințe prioritare: plata mărfii și a sumelor ce rezultă din aceasta (penalitatea și dobânda de întârziere) pe de o parte și venitul ratat pe de altă parte.

Respectiv, aceste două cerințe urmau a fi supuse aprecierii distinct, deoarece au la bază temeuri diferite, în speță livrarea mărfii de către vânzător care nu a fost achitată și venitul ratat ca urmare a semănării semințelor necalitative.

În acest sens, instanța de recurs concluzionează că instanța de fond just a apreciat fondul cauzei, deoarece a reflectat separat fiecare cerință raportată la suportul probator anexat și la cadrul legal aplicabil cerințelor înaintate, însă în dispozitiv a totalizat suma prejudiciilor dispuse încasării, fără a le delimita.

Astfel, referitor la speță, Colegiul constată că părțile contractante, stabilind că prețul integral al mărfii se achită în prealabil (pct. 2.3 din contract), pârîtului, potrivit clauzelor contractuale, i s-a transmis și 6 unități de semănat gratis, acestea nefiind incluse în factura fiscală, fiind incluse doar în factura de expediție, iar în total GȚ „Roman Vasile” a primit 63 unități de semănat.

Prin urmare, SRL „Imexagro” a livrat GȚ „Roman Vasile” marfă – semințe de rapiță în cantitate de 63 us, iar ultima nu a achitat prețul acestei mărfi, somația din

15.07.2013 fiind lăsată fără nici un răspuns. Mai mult, cumpărătorul în cadrul examinării pricinii nu a negat lipsa plății, doar că a motivat-o prin livrarea semințelor necalitative.

Potrivit art. 512 alin. (1) Cod civil, în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute.

În conformitate cu prevederile art. 514 Cod civil, obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

Conform art. 572 Cod civil, temeiul executării rezidă în existența unei obligații. Obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.

Astfel, instanța de fond corectă a constatat că, GȚ „Roman Vasile” avînd obligația de achitare pentru marfa primită, nu a achitat-o, cît și nu a achitat în prealabil prețul integral, așa cum s-a angajat, acumulînd datoria pentru 63 unități de semănat, în sumă totală de 10 080 euro (63 us x 160 euro).

Pornind de la aceste circumstanțe, instanța de recurs conchide că corect a fost admisă parțial cerința SRL „Imexagro” de încasare a dobînzii de întîrziere, care în situația întîrzierii plății de bază, apare în temeiul legii.

Potrivit art. 617 alin. (1) Cod civil, dacă nu execută obligația în urma somației primite după scadență din partea creditorului, debitorul se consideră în întîrziere ca urmare a somației.

Conform art. 619 alin. (1) Cod civil, obligațiilor pecuniare li se aplică dobînzi pe perioada întîrzierii. Dobînda de întîrziere reprezintă 5% peste rata dobînzii prevăzută la art.585, dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

(2) În cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobînda este de 9% peste rata dobînzii prevăzută la art.585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

(3) În cazul în care creditorul poate cere în alt temei juridic dobînzi mai mari, ele vor trebui plătite. Nu se exclude invocarea dreptului privind repararea unui alt prejudiciu.

La caz, potrivit pct. 4.1 din contract, întru compensarea prejudiciului adus prin neachitarea la timp a prețului mărfii primite, conform pct. 2.2.2 sau 2.2.3 al contractului, în dependență de condiția de achitare indicată în pct. 2.3 al contractului, cumpărătorul achită vînzătorului o dobîndă de întîrziere de 15% peste rata dobînzii stabilită de BNM, conform art. 619 Cod civil.

În acest sens, instanța de fond just a stabilit că cumpărătorul GȚ „Roman Vasile” s-a aflat în întîrziere de plată a mărfii pînă la adresarea acțiunii în judecată, pentru perioada de 618 zile, respectiv din contul GȚ „Roman Vasile” în beneficiul SRL „Imexagro” urmează a fi încasată dobînda de întîrziere egală cu rata de refinanțare a Băncii Naționale a Moldovei plus 15% peste rata dobînzii, în suma de 3 269,92 euro, calculată pentru 618 zile de întîrziere.

Referitor la cerința SRL “Imexagro” privind încasarea penalității, instanța de recurs reține următoarele.

Potrivit prevederilor art. 624 alin. (1) Cod civil, clauza penală (penalitatea) este o prevedere contractuală prin care părțile evaluează anticipat prejudiciul, stipulînd că

debitorul, în cazul neexecutării obligației, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun.

Potrivit prevederilor art. 625 alin. (1) Cod civil, clauza penală se face în scris.

Clauza penală constituie o evaluare convențională și prealabilă a eventualelor prejudicii pe care debitorul va fi obligat să le plătească în cazul neexecutării prestației la care s-a îndatorat. În speță, GT „Roman Vasile” și-a asumat o obligație ce are ca izvor contractul de vânzare-cumpărare, din conținutul căruia rezultă și clauza penală acceptată de către părți nemijlocit pentru obligația respectivă. Deci, penalitatea intervine o singură dată în cazul neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligației, urmînd a fi calculată pentru termenul de 6 luni.

Astfel, conform pct. 4.1. din contractul de vânzare-cumpărare nr.20-r CI/12 din 25.07.2012, întru compensarea prejudiciului adus prin neachitarea la timp a prețului mărfii primite, conform pct. 2.2.2 sau 2.2.3 al contractului, în dependență de condiția de achitare indicată în pct. 2.3 al contractului, cumpărătorul achită vânzătorului o penalitate în mărime de 0,3% din prețul mărfii neachitate la timp pentru fiecare zi de întârziere.

În speță, Colegiul constată că instanța de fond a conchis încasarea din contul GT „Roman Vasile” în beneficiul SRL „Imexagro” pentru perioada de 11.09.2014 - 10.03.2015, adică 180 zile, penalitatea în sumă de 5 443,2 euro ($0,3\%/10080 * 180 = 5443,20$) pentru neexecutarea obligației în termenul stabilit prin contract.

În esență, instanța de recurs reține că corect a fost calculată mărimea penalității raportat la perioada stabilită.

În același timp, legiuitorul a prevăzut posibilitatea reducerii penalității.

În conformitate cu prevederile art. 630 alin. (1) Cod civil, în cazuri excepționale, luîndu-se în considerare toate împrejurările, instanța de judecată poate dispune reducerea clauzei penale disproporționat de mari. La reducerea clauzei penale, trebuie să se țină cont nu numai de interesele patrimoniale, ci și de alte interese, ocrotite prin lege, ale creditorului.

Respectiv, în cazuri excepționale, instanța de judecată poate dispune reducerea clauzei penale pe care o consideră disproporționat de mare. Legea nu precizează cazurile în care ar putea fi redusă clauza penală. Instanțele vor lua act că, drept criterii ce permit reducerea clauzei penale, ar putea servi: situația financiară dificilă a debitorului; mărimea penalității depășește suma datoriei; mărimea excesivă a penalității; datoria a fost achitată; o întârziere neesențială în executarea obligației de rînd cu procentul înalt al penalității.

Este relevant faptul că legea nu prevede expres limita de reducere a clauzei penale. Sarcina instanței în această situație constă în aprecierea adecvată a coraportului dintre mărimea penalității stabilite și mărimea prejudiciului real suportat.

La caz, avînd în vedere domeniul de activitate al cumpărătorului și anume cel agricol, precum și faptul că în mare parte rezultatele activității sale sunt condiționate de condițiile climaterice, Colegiul consideră că poate fi redusă clauza penală.

Mai mult, mărimea penalității constituie jumătate din suma datoriei, iar procentul penalității din contract (0,3 % pentru fiecare zi de întârziere) este înalt în raport cu practica în contractele cu agenții economici ce au ca gen de activitate agricultura (0,01 – 0,1 % pentru fiecare zi de întârziere).

Astfel, instanța de recurs conchide că toate aceste împrejurări constituie temei de a reduce clauza penală pînă la 500 euro.

Referitor la acțiunea reconvențională a GȚ „Roman Vasile”, Colegiul reține următoarele.

Inițial, reclamanta pe acțiunea reconvențională a solicitat declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare ca fiind încheiat printr-un comportament dolosiv și viclean din partea vânzătorului și încasarea venitului ratat.

Ulterior, la 04.11.2015, în apel, GȚ „Roman Vasile” a înaintat cerere de retragere a cererii reconvenționale în partea anulării contractului încheiat prin doi și examinarea apelului cu privire la admiterea cererii suplimentare la cererea reconvențională și încasarea prejudiciului cauzat în legătură cu livrarea semințelor necalitative (f.d. 10, vol. III), iar prin încheierea din 11 noiembrie 2015 a Curții de Apel Chișinău a fost admisă cererea de retragere a acțiunii reconvenționale în partea nulității actului juridic și în această parte procesul a fost încetat.

Respectiv, instanța de recurs v-a supune aprecierii doar cerința de încasare a venitului ratat.

În speță, în susținerea poziției sale, GȚ „Roman Vasile” invocă faptul că SRL „Imexagro” a vândut semințe de rapiță de toamnă necalitative, ceea ce se confirmă prin buletinele de testare a calității semințelor nr. IL 130, nr. IL 129 și nr. IL 128 din 15.11.2012, eliberate de Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitar și Control Semincer Ialoveni, potrivit cărora energia germinativă a seminței de rapiță „Hercules” constituie 48%, cea a seminței „Finesse” constituie 56 % și cea a seminței de „Vectra” constituie 48 % (f.d. 63-65, vol. I). Tot din buletinele de testare menționate rezultă că semințele în cauză erau fără drept de comercializare.

Potrivit art. 610 alin. (1) CC, despăgubirea pe care o datorează debitorul pentru neexecutare cuprinde atât prejudiciul efectiv cauzat creditorului, cât și venitul ratat.

(2) Ratat se consideră venitul care ar fi fost posibil în condițiile unui comportament normal din partea autorului prejudiciului în împrejurări normale.

(3) Este reparabil numai prejudiciul care reprezintă efectul nemijlocit (direct) al neexecutării.

Venitul este ratat dacă ar fi fost posibil în condițiile unui comportament normal din partea autorului prejudiciului în împrejurări normale, avându-se în vedere un comportament obișnuit în cadrul participării la circuitul civil obișnuit. Venitul ratat constituie lipsa obținerii unor foloase patrimoniale pe care partea vătămată (creditorul) le-ar fi obținut, lipsa de sporire a patrimoniului, deși acesta putea și trebuia să sporească, dacă nu ar fi fost săvârșită fapta ilicită.

Evaluarea despăgubirilor plătite în calitate de venit ratat se va efectua în funcție de mai multe criterii. Creditorul trebuie să dovedească posibilitatea obiectivă, reală și nu închipuită, a obținerii unor venituri, luând în considerație conjunctura dintre cerere și ofertă pe piața de mărfuri și servicii, concurența, existența resurselor materiale și forței de muncă necesare realizării activității sale productive, comerciale. Lipsa vreuneia din condițiile enumerate ar avea ca rezultat o simplă coincidență în timp a pierderilor cu micșorarea volumului realizărilor de către creditor, dar nu ratarea unui venit prin vina debitorului.

Sarcina probațiunii existenței, precum și a mărimii venitului ratat, revine creditorului, care trebuie să demonstreze că ar fi putut și ar fi trebuit să obțină anumite venituri.

În acest sens, Colegiul susține concluzia instanței de fond cum că temeiul invocat la recuperarea venitului ratat (livrarea materialului semincer necalitativ) îl consideră neîntemeiat și nu-l poate reține, astfel cum testarea semințelor enumerate și însăși

colectarea și prezentarea acestora de către GȚ „Roman Vasile” Inspectoratului General de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer Ialoveni au avut loc în lipsa reprezentantului reclamantului, în această situație nefiind cunoscut care anume semințe au fost transmise pentru testare, din care saci au fost colectate, în ce condiții acestea au fost păstrate pînă a fi prezentate, factorii în cauză avînd o mare importanță la calitatea și germinația semințelor.

Mai mult ca atît, potrivit materialelor cauzei, SRL „Imexagro” a testat semințele de rapiță de toamnă în luna iunie-iulie 2012 (f.d. 113-115, vol. I), iar GȚ „Roman Vasile” în luna noiembrie 2012 (f.d. 63-65, vol. I), instanța de fond întemeiat concluzionînd că, timp în care, în dependență de condițiile de păstrare, exista o posibilitate reală de reducere a capacității germinative a semințelor.

Astfel, potrivit buletinelor de testare a calității semințelor nr. 209 din 20.07.2011, nr. 221 din 25.06.2012 și nr. 223 din 25.06.2012, eliberate la fel de Inspectoratul General de Supraveghere Fitosanitar și Control Semincer Chișinău, semințele de rapiță de toamnă „Hercules”, „Finesse” și „Vectra” corespund Reglementării tehnice „Material semincer pentru culturile de cîmp” nr.52 din 19.03.2007, avînd o energie germinativă de 90%, 90% și respectiv 75%.

În contextul dat, corect a fost apreciată critic informația Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor din 30.01.2015, prezentată de reprezentanții GȚ „Roman Vasile”, potrivit căreia pe parcursul anilor 2012-2014 de către Direcția Municipală de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer Chișinău nu au fost efectuate testări a calității semințelor de rapiță de toamnă „Vectra” proprietate a SRL „Imexagro”, or afirmațiile în cauză contravin probelor cercetate în cadrul ședinței de judecată, și anume: buletinele de testare a calității semințelor nr. 209 din 20.07.2011, nr. 221 din 25.06.2012 și nr. 223 din 25.06.2012, procesul-verbal nr. 1 privind prelevarea probei din 18.06.2012, tabelele de determinare a capacității seminței, nota informativă eliberată de șeful adjunct DMSA Chișinău, V. Russu, prin conținutul căreia se confirmă că la data de 18.06.2012, SRL „Imexagro” a prezentat în laboratorul DMSF și CS Chișinău trei probe de semințe de rapiță „Hercules”, „Finesse” și „Vectra”, după analiza cărora s-a concluzionat că acestea corespund normelor în vigoare.

În același timp, instanța de recurs menționează că, însăși reprezentantul GȚ „Roman Vasile”, pe parcursul cercetării judecătorești, a prezentat instanței informația din 06.05.2014, eliberată de Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, în conținutul căreia se face trimitere la nota informativă supra citată, confirmînd faptul efectuării testării semințelor de rapiță de toamnă de către SRL „Imexagro”, iar ulterior, tot reprezentantul GȚ „Roman Vasile” a prezentat o altă informație din 30.01.2015, eliberată de aceeași instituție, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, prin care se neagă faptul testării unui tip din semințele enumerate. În acest sens, instanța de fond corect a opinat că reclamantul pe marginea acțiunii reconvenționale, GȚ „Roman Vasile”, prin prezentarea unor informații în privința aceluiași obiect, eliberat de aceeași instituție, dar cu conținut diferit, încearcă să inducă instanța în eroare, urmărind astfel eschivarea de la răspunderea contractuală.

Prin urmare, din considerentele menționate supra, Colegiul apreciază critic concluzia instanței de apel, care a considerat că instanța de fond nejustificat a apreciat critic informația Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor din 30.01.2015, potrivit căreia pe parcursul anilor 2012-2014 de către Direcția Municipală de Supraveghere Fitosanitară și Control Semincer Chișinău nu au fost efectuate testări a

calității semințelor de rapița de toamnă „Vectra”, referindu-se la buletinul de testare a calității nr. 223 din 25.06.2012.

Totodată, instanța de recurs ține să menționeze că, la efectuarea suplimentară a testării materialului semincer litigios, de către GȚ „Roman Vasile” nu a fost invitat un reprezentant al vânzătorului SRL „Imexagro”, în acest sens fiind neclară proveniența mostrelor prezentate testării, condițiilor de păstrare a acestora. Or, aceste dubii sunt evidențiate și prin însăși declarațiile conducătorului GȚ „Roman Vasile”, care a afirmat că probe pentru mostre a colectat din colțurile sacilor care s-au păstrat de la semănat.

Toate aceste împrejurări duc la concluzia potrivit căreia instanța acordă prioritate probelor prezentate de SRL „Imexagro”, în speță a buletinelor de testare a calității semințelor nr. 209 din 20.07.2011, nr. 221 din 25.06.2012 și nr. 223 din 25.06.2012, ca fiind obligatoriu efectuate la importul materialului semincer în țară în vederea obținerii acordului la comercializarea lui, în defavoarea buletinelor de testare a calității semințelor nr. IL 128, IL 129 și IL 130 din 15.11.2012, proveniența mostrelor cărora este neclară.

Colegiul apreciază critic și concluzia instanței de apel cum că, contrar pct. 25 din Reglementările tehnice „Materialul semincer pentru culturile de câmp” din 14.09.2007, pe eticheta fiecărui sac cu semințe a materialului semincer în cantitate de 51 saci - semințe de rapița de toamna „Vectra” din lotul de semințe D/K 9130845A - cumparate de pîrît de la reclamant conform facturii fiscal seria BV nr.0205153 din 13.08.2012, lipsește termenul de valabilitate a materialului semincer. Or, din textul deciziei instanței de apel, nu rezultă motivele din care instanța a ajuns la o atare concluzie.

Referitor la Actul de constatare întocmit la data de 20.11.2012 de către reprezentanții Direcției agricultură și alimentație Ialoveni și inspectorul în cadrul Direcției raionale pentru supravegherea fitosanitară și control semincer, potrivit căruia se confirmă faptul că la ieșirea în teritoriu pentru examinarea terenurilor agricole semănate cu semințe de rapița de toamnă, s-a constatat faptul acestea fiind semănate pe o suprafață de 110 ha, plantele au răsărit rar, doar în cantitate de 37%-40%, motivul fiind calitatea materialului semincer de rapița, instanța de recurs reține următoarele.

În primul rînd, la inspectarea lotului de teren de 110 ha semănat de GȚ „Roman Vasile” cu rapița, nu a fost invitat și un reprezentant al vânzătorului SRL „Imexagro”, respectiv Actul de constatare menționat poartă un caracter iluzoriu, deoarece nu se cunoaște cu certitudine ieșirea de facto la fața locului, precum și starea lotului inspectat.

Într-al doilea rînd, circumstanțele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probațiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante (art. 122 alin. (1) CPC).

Astfel, calitatea materialului semincer poate fi probată doar prin teste de laborator, nefiind relevante în speță concluziile comisiei care, doar vizual, au constatat că răsărirea rară a rapiței se datorează calității scăzute a materialului semincer.

În context, Colegiul susține mențiunea instanței de fond, cum că roada culturii de rapița de toamnă, atît din punct de vedere cantitativ, cît și din cel calitativ, se află în strictă dependență nu doar de calitatea semințelor, ci și de alți factori, cum ar fi starea solului la momentul semănării, condițiile climaterice pe perioada semănării și maturizării plantei, fapt confirmat și de martorul Ceban Igor audiat în cadrul ședinței

de judecată.

Drept confirmare a importanței criteriilor climaterici, instanța de recurs reține și informația Biroului Național de Statistică al RM nr. 15-03-41 din 15.04.2014, potrivit căreia roada medie la hectar a rapiței de toamnă în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești cu suprafața terenurilor agricole de 10 ha și peste, pentru anul 2013 în raionul Ialoveni a constituit 8,3 chintale la hectar (f.d. 62, vol. II).

Or, după cum a susținut însuși GȚ „Roman Vasile”, în 2013 a recoltat 104 990 kg rapiță de pe 126 ha, în medie 8,3 chintale (f.d. 19, vol. II). În acest sens, Colegiul reține că potrivit datelor statistice, anume aceasta a și fost roada medie pe raionul Ialoveni, ceea ce confirmă o dată în plus că condițiile climaterice au avut o importanță determinantă la obținerea roadei, deoarece media se face după datele statistice a tuturor agenților economici.

În context, atât invocarea mediei roadei pe țară de către GȚ „Roman Vasile”, cât și reținerea acestui calcul de către instanța de apel, este eronat, deoarece acest criteriu de apreciere a roadei ratate nu poate fi apreciat pe întreaga țară, atunci când alți agenți economici din același teritoriu au avut o roadă mai redusă, ci urmează a fi determinant doar pentru constatarea stării de fapt a lucrurilor, ceea ce denotă că condițiile climaterice din raionul Ialoveni au influențat negativ roada de rapiță în anul 2013.

Deci, în cazul în care din materialele cauzei rezultă că de către SRL „Imexagro” obligația a fost executată la timp, cu bună-credință și în modul corespunzător, respectiv prejudiciul cauzat GȚ „Roman Vasile” nu este imputabil SRL „Imexagro”, prin urmare cerința privind încasarea prejudiciului din contul SRL „Imexagro” corect a fost respinsă ca neîntemeiată.

În același timp, Colegiul constată că, la motivarea deciziei contestate cu recurs, instanța de apel a preluat integral argumentele invocate de apelanta GȚ „Roman Vasile”, fără a oferi un răspuns clar de ce au fost disconsiderate argumentele și probele invocate de SRL „Imexagro”, ceea ce contravine normelor procesuale de întocmire a hotărârii judecătorești, fapt evidențiat într-o jurisprudență constantă de Curtea Europeană.

Referitor la cerința recurentei de încasare a cheltuielilor de judecată legate de taxa de stat în recurs, Colegiul o consideră întemeiată, pornind de la următoarele.

Conform art. 82 CPC, cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a pricinii.

În conformitate cu art. 94 alin. (1) CPC, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

Astfel, pornind de la prevederile normelor enunțate mai sus în raport cu circumstanțele cauzei, Colegiul constată că la depunerea recursului, recurenta a achitat taxa de stat în mărime de 14 980 lei (f.d. 52, vol. III).

În acest context, Colegiul consideră că partea care a pierdut procesul, în speță GȚ „Roman Vasile”, urmează să plătească, părții care a avut câștig de cauză, SRL „Imexagro”, cheltuielile legate de plata taxei de stat în recurs.

Ținând cont de faptul că prima instanță a constatat și a elucidat pe deplin toate circumstanțele care au importanță pentru soluționarea fondului cauzei, corect a aplicat legea materială, adoptând o hotărâre legală și întemeiată în partea acțiunii

reconvenționale, iar instanța de apel a adoptat o hotărîre ce reiese din aprecierea eronată a circumstanțelor cauzei, ce a dus la interpretarea și aplicarea eronată a legii materiale, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat, de a casa integral decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe în partea acțiunii SRL „Imexagro”, care urmează a fi admisă parțial și menținerea ei în rest.

În legătură cu cele relatate, conform art. 445 alin. (1) lit. b) și f) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

DECIDE:

Se admite recursul declarat de Societatea cu Răspundere Limitată „Imexagro”.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 11 noiembrie 2015 și parțial hotărîrea Judecătoriei Strășeni din 06 aprilie 2015 în partea acțiunii înaintate de Societatea cu Răspundere Limitată „Imexagro” și în această parte se emite o hotărîre nouă.

Se admite parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Societatea cu Răspundere Limitată „Imexagro” împotriva Gospodăriei Țărănești „Roman Vasile”.

Se încasează de la Gospodăria Țărănească „Roman Vasile” în beneficiul Societății cu Răspundere Limitată „Imexagro” datoria în mărime de 10 080 euro, penalitatea în mărime de 500 euro și dobînda de întîrziere în mărime de 3 269,92 euro convertiți în valută națională la data executării prezentei hotărîri.

În rest, se menține hotărîrea Judecătoriei Strășeni din 06 aprilie 2015 în partea acțiunii reconvenționale înaintată de Gospodăria Țărănească „Roman Vasile” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Imexagro” privind anularea actului juridic încheiat prin dol și încasarea prejudiciului.

Se încasează de la Gospodăria Țărănească „Roman Vasile” în beneficiul Societății cu Răspundere Limitată „Imexagro” cheltuielile de judecată cu titlu de taxă de stat achitată în recurs în mărime de 14 980 lei.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței

Valeriu Doagă

Judecători

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Iuliana Oprea